

PL ISSN 0419-8824

DZIEJE NAJNOWSZE

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK
POŚWIĘCONY
HISTORII
XX WIEKU

OSSOLINEUM

1-2 1983

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

DZIEJE NAJNOWSZE

R o c z n i k XIV

1983

1-2

Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk—Łódź
Zakład Narodowy im. Ossolińskich
Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk
1983

KOMITET REDAKCYJNY

Andrzej Bartnicki, Jan Borkowski, Antoni Czubiński,
Krzysztof Dunin-Wąsowicz, Eugeniusz Duraczyński, Andrzej
Kwilecki, Piotr Łossowski, Waldemar Michowicz, Jan
Molenda, Franciszek Ryszka, Henryk Śląbek, Witold
Stankiewicz, Wiesław Śladkowski, Jan Tomicki, Wojciech
Wrzesiński, Janusz Żarnowski

REDAKTOR

Czesław Madajczyk

SEKRETARZ

Stanisława Lewandowska

A d r e s R e d a k c j i

Instytut Historii PAN
Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 31 02 61

Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo. Wrocław 1983.
Nakład: 1400 egz. Objętość: ark. wyd. 39, ark. druk. 25,13, ark.
A₁ - 33. Papier druk. sat. kl. IV, 70 g, 70 × 100. Oddano do skia-
dania 4 I 1983. Podpisano do druku 15 VI 1983. Druk ukończono
w czerwcu 1983. Wrocławska Drukarnia Naukowa. Zam. 2011/83.

M-6. Cena zł 300.—

SPIS TREŚCI

Irena Koberdowa — II Międzynarodówka a polski ruch robotniczy	3
Ludwik Hass — Aktywność polityczna i organizacyjna klasy robotniczej Drugiej Rzeczypospolitej	19
Henryk Śląbek — Droga rewolucyjnej lewicy do suwerennej i socjalistycznej Polski	45
Stanisław Sławomir Nicieja — Młodość Adama Próchnika (lata chłopięce i gimnazjalne)	63
Edward Jeliński — Polityka Polskiej Partii Socjalistycznej wobec mniejszości narodowych w latach 1918—1939	83
Michał Śliwa — Kwestia narodowościowa w publicystyce i programach socjalistów polskich w okresie Drugiej Rzeczypospolitej	107
Jan Tomicki — Austromarksizm a polska lewica socjalistyczna w okresie Drugiej Rzeczypospolitej (1918—1939)	129
Wojciech Kalicki — Aparat propagandowy Polskiej Partii Socjalistycznej w latach 1944—1948	145
Bogdan Hillebrandt — Polityczny ruch studencki w Polsce w latach 1945—1950	161
Kajetan Dobrosielski — Problemy zjednoczeniowe ruchu robotniczego w województwie warszawskim i utworzenie Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (1948—1949)	191
*	
Ireneusz T. Kolenko — Działalność Mieszanego Komitetu Koordynacyjnego Polsko-Czechosłowackiego w Londynie (1941—1942)	207

DYSKUSJE I POLEMIKI

Elżbieta Kaczyńska — Tłum i margines społeczny w wydarzeniach rewolucyjnych (Królestwo Polskie 1904—1907)	221
Włodzimierz Mędrzecki — Liczebność i rozmieszczenie grup narodowościowych w Drugiej Rzeczypospolitej w świetle wyników II spisu powszechnego (1931 r.)	231
Andrzej Korzon — Społeczeństwo polskie a walka o kształt kultury narodowej w latach 1945—1949	253

PRZEGŁĄDY BADAŃ

Krzysztof Rzepa — Nieklasowy ruch robotniczy w Polsce (do 1939 r.)	285
Henryk Śląbek — Wkład rolnictwa do gospodarczego rozwoju kraju w latach 1945—1965	293
Piotr Łysakowski — Bismarck w oczach niemieckich historyków	305

MATERIAŁY

Władze carskie w Królestwie Polskim wobec polskich opozycyjnych ugrupowań politycznych w latach 1905—1907 — Tadeusz Stegner	323
Polska Partia Socjalistyczna Okręgu Radomskiego w walce z okupantem w latach 1939—1944 — Edward Stec	332
Relacje organizatorów spółdzielni produkcyjnych — Stefan Iwaniak	348

RECENZJE

J. Myśliński, Polska prasa socjalistyczna w okresie zaborów — Stanisława Lewandowska	371
H. Przybylski, Chrześcijańska Demokracja i Narodowa Partia Robotnicza w latach 1926—1937 — Paweł de Laval	375
W. Stefaniuk, Łódzka organizacja PPS 1945—1948 — Michał Śliwa	377
B. Drobner, Wybór prac i artykułów — Michał Śliwa	381
W. J. Wójtowicz, Tradycje i współczesność socjaldemokracji szwedzkiej — Marian Grzybowski	385

*

Sześćdziesięciolecie urodzin i trzydziestopięciolecie pracy naukowej Krzysztofa Dunin-Wąsowicza — Czesław Madajczyk	391
---	-----

СОДЕРЖАНИЕ

Ирена Кобердова — Второй Интернационал и польское рабочее движение	3
Людвик Хасс — Политическая и организационная активность рабочего класса II Речи Посполитой	19
Генрик Слабек — Путь революционного левого крыла к суверенной, социалистической Польше	45
Станислав Славомир Ницэя — Юность Адама Прухника (отроческие и гимназические годы)	63
Эдвард Елински — Политика Польской социалистической партии по отношению к национальным меньшинствам в 1918—1938 гг.	83
Михал Слива — Национальный вопрос в публицистике польских социалистов в период II Речи Посполитой	107
Ян Томицки — Австромарксизм и польское социалистическое левое крыло II Речи Посполитой (1918—1939)	129
Войцех Калицки — Пропагандистский аппарат Польской социалистической партии в 1944—1949 гг.	145
Богдан Хильлебрандт — Политическое движение молодежи в Польше в 1945—1950 гг	161
Каетан Добросельски — Объединенные проблемы рабочего движения в варшавском воеводстве и образование Польской объединенной рабочей партии (1948—1949)	191
*	
Иренеуш Колендо — Деятельность Смешанного польско-чехословацкого координационного комитета (1941—1942)	207

ДИСКУССИИ И ПОЛЕМИКИ

Эльжбета Качиньска — Толпа и отбросы общества в революционных событиях (Царство Польское 1904—1907)	221
Владимеж Менджецки — Каличество и размещение Национальных групп во II Речи Посполитой в свете результатов переписи населения 1931 г.	231
Анджей Корzon — Польское общество и борьба за форму национальной культуры	253

ОБЗОР ИССЛЕДОВАНИЙ

МАТЕРИАЛЫ
РЕЦЕНЗИИ

*

Шестидесятилетие дня рождения и тридцатипятая годовщина научной работы Кжиштофа Дунин-Вонсовича — Чеслав Мадайчик	391
---	-----

CONTENTS

Irena Koberdowa — The Polish workers' movement and the 2nd International	3
Ludwik Hass — The political and organizational activity of the working class of the Second Republic	19
Henryk Słabek — The road of the revolutionary left to sovereign and socialist Poland	45
Stanisław Sławomir Nicieja — Adam Próchnik's youth (childhood and school years)	63
Edward Jeliński — The policy of the Polish Socialist Party towards national minorities in the years 1918—1939	83
Michał Śliwa — The nationality question in the journalism and programmes of Polish socialist during the period of the Second Republic	107
Jan Tomicki — Austro-Marxism and the Polish socialist left during the period of the Second Republic (1918—1939)	129
Wojciech Kalicki — Propaganda apparatus of the Polish Socialist Party in the years 1944—1949	145
Bogdan Hillebrandt — The political movement among young people in Poland 1945—1950	161
Kajetan Dobrosielski — Unification problems in the workers' movement in the Warsaw Voivodship and the formation of the Polish United Workers' Party (1948—1949)	191
*	
Ireneusz Kolendo — The activity of the Mixed Polish-Czechoslovakian Coordination Committee (1941—1942)	207

DISCUSSION AND POLEMICS

Elżbieta Kaczyńska — The mob and social underground in revolutionary events the Polish Kingdom 1904—1907)	221
Włodzimierz Mędrzecki — The number and distribution of nationality groups in the Second Polish Republic in the light of the results of the 1931 census	231
Andrzej Korzon — Polish society and the struggle over the shape of national culture	253

STUDIES

PAPERS

REVIEWS

*

Sixtieth birthday of Krzysztof Dunin-Wąsowicz and the thirty-fifth anniversary of his scientific work — Czesław Madajczyk	391
---	-----

TABLE DES MATIÈRES

Irena Koberdowa — La II ^e Internationale et le mouvement ouvrier polonais	3
Ludwik Hass — L'activité politique et organisationnelle de la classe ouvrière de la II ^e République	19
Henryk Siabek — La gauche révolutionnaire et sa voie jusqu'à la Pologne indépendante et socialiste	45
Stanisław Sławomir Nicieja — La jeunesse d'Adam Próchnik (l'âge puérial et de collège)	63
Edward Jeliński — La politique du Parti socialiste polonais envers les minorités nationales dans les années 1918—1939	83
Michał Śliwa — Le problème de la nationalité dans le journalisme et dans les programmes des socialistes polonais dans la période de la II ^e République	107
Jan Tomicki — L'austromarxisme et la gauche socialiste polonaise dans la période de la II ^e République (1918—1939)	129
Wojciech Kalicki — Le système de propagande du Parti socialiste polonais dans les années 1944—1948	145
Bogdan Hillebrandt — Le mouvement politique d'étudiants en Pologne dans les années 1945—1950	161
Kajetan Dobrosielski — Les problèmes d'unification du mouvement ouvrier dans la voïvodie de Varsovie et la création du Parti ouvrier unifié polonais (1948—1949)	191
*	
Ireneusz Kolendo — L'activité du Comité mixte coordinateur polono-tchécoslovaque (1941—1942)	207

DISCUSSIONS ET POLÉMIQUES

Elżbieta Kaczyńska — La foule et les épaves de la société dans les événements révolutionnaires (le Royaume de Pologne 1904—1907)	221
Włodzimierz Mędrzecki — Le nombre et la disposition des groupes de nationalités durant la II ^e République à la lumière du second recensement de la population (1931)	231
Andrzej Korzon — La société polonaise et la lutte pour la culture nationale (dans les années 1948—1949)	253

RECHERCHE SCIENTIFIQUE

DOCUMENTS

CRITIQUE ET ANALYSE DES LIVRES

*

Soixantième anniversaire de la naissance et trente-cinquième anniversaire du travail scientifique de Krzysztof Dunin-Wąsowicz — Czesław Madałejczyk	391
---	-----

INHALTSVERZEICHNIS

Irena Koberdowa — Die II. Internationale und die polnische Arbeiterbewegung	3
Ludwik Hass — Die politische und organisatorische Aktivität der Arbeiterklasse der Zweiten Republik	19
Henryk Śląbek — Der Weg der Revolutionären Linken zum souveränen, sozialistischen Polen	45
Stanisław Sławomir Nicieja — Die Jugendzeit Adam Próchniks (Knaben- und Gymnasialjahre)	63
Edward Jeliński — Die Politik der Polnischen Sozialistischen Partei gegenüber den nationalen Minderheiten in den Jahren 1918—1939	83
Michał Śliwa — Die Nationalitätenfrage in der Publizistik und den Programmen der polnischen Sozialisten im Zeitabschnitt der Zweiten Republik	107
Jan Tomicki — Der Austromarxismus und die polnische sozialistische Linke im Zeitabschnitt der Zweiten Republik (1918—1939)	129
Wojciech Kalicki — Der Propagandaapparat der Polnischen Sozialistischen Partei in den Jahren 1944—1948	145
Bogdan Hillebrandt — Die politische Studentenbewegung in Polen in den Jahren 1945—1950	161
Kajetan Dobrosielski — Probleme der Vereinigung der Arbeiterbewegung in der Wojewodschaft Warszawa und die Gründung der Polnischen Vereinigten Arbeiterpartei (1948—1949)	191
*	
Ireneusz Kolendo — Die Tätigkeit des Gemischten Polnisch-Tschechoslowakischen Koordinationskomitees in London (1941—1942)	207

DISKUSSIONEN UND POLEMIKEN

Elżbieta Kaczyńska — Die Volksmasse und der Abschaum der Gesellschaft während der revolutionären Ereignisse (Königreich Polen 1904—1907)	221
Włodzimierz Medrzecki — Die zahlenmässige Stärke und die Verteilung der Nationalitätengruppen in der Zweiten Republik im Lichte der Ergebnisse der II. Allgemeinen Volkszählung (1931)	231
Andrzej Korzon — Die polnische Gesellschaft und der Kampf um die Gestalt der nationalen Kultur in den Jahren 1945—1949	253

FORSCHUNGSÜBERSICHTEN

MATERIALIEN
REZENSIONEN

*

Sechzigster Geburtstag und Fünfunddreissigster Jahrestag der Wissenschaftliche Arbeit von Krzysztof Dunin-Wąsowicz — Czesław Małajczyk	391
--	-----

W „Dziejach Najnowszych” 1982, nr 1—4 na s. 335 i w spisie treści zostało błędnie wydrukowane nazwisko autora recenzji książki M. Zagórniaka, *Sytuacja militarna Europy w okresie kryzysu politycznego 1938*. Autorem tej recenzji jest Edward Malak.

Za błąd przepraszamy Autora i Czytelników.

Wydawnictwo

Informacji o warunkach prenumeraty udzielają
Oddziały RSW „Prasa—Książka—Ruch”
i urzędy pocztowe

Indeks: 35568

Cena zł 300.—